
LITERATUUR

In deze rubriek wordt u geïnformeerd over nieuwe literatuur op het gebied van terrariumverzorging en de systematiek van slangen. Ook kan, op speciaal verzoek, af en toe een literatuuropgave geplaatst worden over de determinatie van de slangen van een bepaald land of van een systematische groep. Tips voor nieuwe literatuur en boekbesprekingen ingezonden door lezers zijn van harte welkom.

Redacteur: Jan Cor Jacobs, Tesselschade-straat 6, 3521 XV Utrecht, tel. 030-935432.

Brutverhalten und Messung des Temperaturverlaufs während des Brutvorganges bei *Python molurus bivittatus*; Jürgen Armand. Herpetofauna, 1987, Vol. 9 (47): 6-10.

De auteur beschrijft hoe een vrouwtje van *Python molurus bivittatus* tijdens het broeden van haar legsel 18 tot 21 keer per minuut haar spieren samentrekt en ontspant. Uit metingen blijkt de temperatuur van het legsel hoger te zijn dan de omringende temperatuur. Bij temperatuurschommelingen in het terrarium bleef de temperatuur van het legsel nagenoeg gelijk. Tussen de 29ste en 41ste broeddag was de temperatuur binnen het legsel 's nachts een enkele keer hoger dan normaal. De oorzaak voor deze verhoging is niet helemaal duidelijk, maar de auteur vermoedt, dat het vrouwtje tijdens deze periode voor haar broedsel meer energie moest opwekken en dat zij 's nachts in haar slaap niet in staat was de hogere temperatuur te controleren, of dat het leven in

wording in deze fase een groter energieverbruik had die in de vorm van warmte vrijkwam. De auteur geeft enkele grafiekjes waarin het temperatuurverloop tijdens de broedperiode nauwkeurig wordt weergegeven.

Nachforschungen über *Vipera ursinii anatolica* (Eiselt & Baran, 1970) im westlichen Taurus; Harry Sigg.
Herpetofauna 1987, Vol. 9 (47): 25-34.

De auteur bezocht enkele malen het Turkse natuurgebied "Ciglikara Ormanlari", dat 20 km ten zuidoosten van Elmah in de provincie Antalya ligt. Dit hooggelegen natuurgebied (een groot gedeelte bestaat uit naaldwoud dat op een hoogte van 1300 tot 2200 meter ligt) herbergt een opvallend rijke herpetofauna. De auteur vond de volgende soorten: *Bufo viridis*, *Lacerta oertzeni* ssp., *Ablepharus kitaibelii*, *Coluber caspius*, *Vipera xanthina*, *Vipera ursinii anatolica*, *Agama stellio*, *Natrix persa*, *Hemidactylus turcicus*, *Testudo graeca iberica* en *Coluber najadum dahliei*. *Vipera ursinii anatolica* werd in deze streek pas in 1969 ontdekt; pas vijftien jaar later werd een derde exemplaar gevonden. Opvallend is, dat deze soort zijn biotoop deelt met vijf andere reptielsoorten, waaronder *Coluber caspius* en *Vipera xanthina*. In het algemeen zijn de ondersoorten van *Vipera ursinii* die in het bergland leven niet tegen een dergelijke concurrentie opgewassen. De auteur waarschuwt er nog voor de diverse in het bergland levende ondersoorten niet in terraria te houden. In het terrarium kan men de extreme temperatuurschommelingen niet nabootsen en is het bijna onmogelijk om voor geschikt voedsel te zorgen.

Epicrates fordii - eine Riesenschlange für kleine Terrarien; Joachim Bulian. Herpetofauna 1987, Vol. 9 (48): 14-17.

Epicrates fordii is een kleine boa van 80 tot 90 cm, hoewel soms grotere exemplaren gevonden worden. Vanwege hun geringe grootte zijn het ideale dieren voor relatief kleine terraria. De auteur verzorgt zijn vijf dieren in een terrarium van 80x70x80 cm, maar het is zelfs mogelijk deze boasoort in een terrarium van slechts 45x30x30 cm te kweken. De paartijd is van januari tot juni. De auteur nam in 1986 voor het eerst paringen van zijn dieren waar. Deze duurden gemiddeld vier uur. Na vijf maanden werden uit twee vrouwtjes respectievelijk zes en zeven jongen geboren. De diertjes waren gemiddeld 28,8 cm lang en wogen ongeveer 4,3 gram. Ze moesten 1 tot 2 maanden lang met muizestaartjes gedwangvoederd worden. De auteur gebruikt hiervoor geen nestmuisjes, omdat deze nog te groot zijn en bij dwangvoeding de jonge slangen zou kunnen verwonden.

Ein erster Fund von *Vipera raddei kurdistanica* in der Südostturkei; Harry Sigg. Herpetofauna 1987, Vol. 9 (48): 24-26.

Vipera raddei kurdistanica werd tot dusverre in het westen van Azabaidjan in Iran gevonden. Nilson en Andren (1986) vermoeden, dat de soort ook in Noord-Irak en in de zuidoostelijke Turkse provincies Hakkari en Van voorkomen. De auteur vond twee exemplaren in Hakkari in een vegetatierijk rotsachtig gebied.

Bemerkungen zur Haltung und Nachzucht von Vertretern der *Elapiden*-Gattung *Aspidelaps* (Fitzinger, 1843); Hans-Ulrich Böhm & Robin Oellers.

Herpetofauna 1987, Vol. 9 (51): 15-18.

Het terrarium in Regensburg (Reptiliënzoo Regensburg) heeft in zijn collectie zowel *Aspidelaps scutatus* als *Aspidelaps lubricus*. De dieren zijn in een woestijnterrarium gemakkelijk te verzorgen. Alleen het voedsel kan enige problemen geven. In de vrije natuur voeden deze slangen zich hoofdzakelijk met hagedissen en slangen. Opvallend is, dat de vrouwtjes van beide soorten in het terrarium in Regensburg direct muizen aten, terwijl de mannetjes pas later knaagdieren accepteerden. De twee mannetjes van *Aspidelaps lubricus* moesten zelfs drie jaar lang met kleine muisjes gedwangvoederd worden. Overigens krijgen alle slangen in Regensburg regelmatig levertraan over hun voedsel besprenkeld, wat een positieve uitwerking zou hebben op de fysiologie van de dieren en wat tevens de eetlust zou opwekken. In juli 1982 werden het vrouwtje en de twee mannetjes van *Aspidelaps lubricus* in een onverlicht terrarium ondergebracht waar de temperatuur op 18°C werd gehouden. In september werden de dieren weer overgeplaatst in hun oude vertrouwde terrarium. Begin december weigerde het vrouwtje voedsel en op 1 januari werden zeven eieren gelegd. De eieren werden bij temperaturen tussen de 28°C en 30°C bebroed. Tussen 25 en 27 februari kwamen zes gezonde slangetjes uit het ei. In oktober 1984 vond een nieuwe paring plaats. Dit maal werden er 12 eieren gelegd, die alle uitkwamen. De jonge slangetjes vervelden na twee weken en kregen toen

dode muisjes, waarvan de kop was opengesneden, als voedsel. Sommige moesten eerst enige tijd gedwangvoederd worden.

Pflege und Zucht der grössten Nordamerikanischen Schlange: *Drymarchon corais couperi* (Holbrook, 1842); E. Stirnberg & W. Broer. Salamandra (1984), Vol. 20 (4): 197-204.

De auteurs beschrijven de kweek van de Indigoslang, *Drymarchon corais couperi*. De slangen worden gehouden in een terrarium van 160x100x100 cm. Het terrarium wordt 13½ uur per dag verlicht. Overdag bedraagt de temperatuur 30°C en 's nachts 22°C. De slangen krijgen als voedsel dode kuikens, ratten, muizen en hamsters.

De paringen vonden plaats van oktober tot december en vijf maanden later werden de eieren gelegd. De legsels bestonden uit negen en tien eieren. Eén legsel werd gedurende 45 dagen uitgebroed bij een temperatuur van 27°C en vervolgens 28 tot 29 dagen bij een temperatuur van 29°C. In dit geval kwamen de eieren na 73 tot 74 dagen uit. Van de tien eieren kwamen er negen uit; één ei bevatte een dood embryo. Van het tweede legsel van negen eieren kwamen slechts twee eieren uit. Dit legsel werd gedurende 87 tot 88 dagen uitgebroed bij een temperatuur van 27°C. Eén van de twee jongen was misvormd en stierf na enkele dagen.